

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ЯРЕМА ОЛЕГ РОМАНОВИЧ

УДК 330.35: [330. 362:334. 724.6.025.12] (477)

**МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА
НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ**

Спеціальність: 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів - 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економічної теорії Львівського національного університету імені Івана Франка.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Майовець Євген Йосифович,
Львівський національний університет імені
Івана Франка, завідувач кафедри маркетингу.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Длугопольський Олександр Володимирович,
Тернопільський національний економічний
університет, професор кафедри економічної
теорії, директор НДІ інноваційного розвитку та
державотворення;

кандидат економічних наук, доцент
Підпригора Лариса Антонівна
Національний педагогічний університет імені
М.П. Драгоманова, м. Київ, к.е.н., доц. кафедри
економічної теорії.

Захист дисертації відбудеться 26 жовтня 2016 р. о 15³⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.22 у Львівському національному університеті імені Івана Франка, м. Львів, пр. Свободи, 18, аудиторія 115.

Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий 26 вересня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

доц. Стасишин А.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Структурні зміни в державному секторі економіки України, їхня орієнтація на ефективність і економічне зростання відбуваються в складних та суперечливих умовах. Ресурси державного сектора застосовуються неефективно й не відповідають його потенціалу. Процеси роздержавлення і приватизації на етапі трансформаційного періоду загострили наявні суперечності, створивши підґрунтя для формування потужного корупційного управління державним підприємницьким сектором і використання державної власності в інтересах олігархічних кланів.

На сучасному етапі гостро постає проблема переосмислення місця та ролі державного сектора економіки, його стратегічної мети і тактичних завдань. Означена проблема набуває особливої актуальності у контексті воєнних дій на Сході України, необхідності концентрації ресурсів для підтримки обороноздатності країни й економічного зростання.

Основу сучасної моделі функціонування державного сектора економіки має становити комплекс стабілізаційних, антикорупційних, інноваційних заходів. Їх потрібно спрямовувати на стимулювання розвитку державного підприємницького сектора та його оптимізацію. Це відповідно зумовлює необхідність глибокого дослідження та наукових дискусій щодо розвитку державного сектора економіки в нинішній ситуації. Тому надзвичайно важливими є формування відповідальної та соціально активної позиції вчених-економістів, використання їхніх новітніх розвідок і рекомендацій, а також конструктивних напрацювань в інформаційному середовищі країни. Для дослідницької еліти України постають завдання з науково-методологічного обґрунтування функціонування державного сектора економіки в умовах військово-політичної нестабільності й пошуку оптимальних варіантів поєднання діяльності державного і приватного секторів вітчизняної економіки.

Назріла потреба довести, що в сучасній економіці України, попри інші невідкладні проблеми, має забезпечуватися динамічний інноваційний розвиток. Локомотивом інноваційного поступу може бути державне підприємництво.

Упевненість у приватній власності та можливостях ринкових сил серйозно розладнана і спростовується глобальною рецесією та нестабільністю внутрішньополітичного й економічного середовища в Україні. У зв'язку з цим усебічний аналіз механізму регулювання та управління державним сектором як елемента макроекономічної координації набуває особливого значення.

Проблеми визначення мети, завдань, форм, інструментів, масштабів і механізмів функціонування державного сектора економіки актуальні не лише для України. Вони властиві кожній країні та мають перманентний характер. Це засвідчує постійний і глибокий інтерес до цих проблем науковців, передовсім класиків економічної науки – В. Петі, А. Сміта, Д. Рікардо, С. Сісмонді, К. Маркса, К. Менгера, Л. Вальраса, М. Туган-Барановського, А. Маршалла. Утім лише в працях дослідників ХХ ст. – Дж. М. Кейнса, Дж. Гікса, Е. Гансена, Р. Гарода, П. Самуельсона, Е. Аткинсона, Дж. Стігліца, Р. Масгрейва, Дж. Гелбрейта, Д. Норта, А. Мюллера-Армака, М. Фрідмана, Дж. Б'юкенена та

ін. – державний сектор економіки почав розглядатись ключовою макроекономічною одиницею. Відтак цей сектор став одним з головних агрегатів національної економіки.

Питанням сутності, економічних форм, особливостей функціонування й ефективності державних ряд підприємств присвятили розвідки вітчизняні учені А. Гальчинський, В. Геєць, О. Длугопольський, І. Жадан, Я. Жаліло, С.Іванов, О. Канов, В. Міщенко, С. Науменкова, Л. Підпригора, О. Процків, О. Редькін, Є. Ставровський, А. Філіпенко, Л. Цимбал, Л. Червова, М. Чумаченко та ін.

Істотний внесок у вирішення проблем управління та функціонування державного сектора економіки зробили зарубіжні вчені Л. Абалкін, А. Ахмедуєв, Є. Балацький, А. Віссаріонов, Є. Гайдар, Г. Клейнер, М. Петраков, О. Радигін, В. Студенцов, В. Супян, К. Хубієв, К. Яновський; В. Танци, Дж. Шумпетер, Л. Якобсон ...

У процесі роботи над дисертацією автор вивчив, проаналізував монографічні й інші дослідження, матеріали первинної звітності державних підприємств, статистичну та нормативну літературу. Характеристика економічних явищ і процесів, які відбуваються у державному підприємницькому секторі економіки, підтвердила актуальність і своєчасність здійсненого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами.

Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії Львівського національного університету імені Івана Франка за темою “Ринкові та інституційні механізми розвитку господарської системи України”, затвердженої Міністерством освіти і науки України (№ державної реєстрації 0114U000872).

Мета і завдання дисертаційного дослідження полягає у подальшому розвитку теоретичних основ управління державним сектором економіки, розробленні рекомендацій щодо формування ефективної системи управління державними підприємствами у системі макроекономічного регулювання та впливу державного сектора на зростання економіки України.

Для досягнення мети визначено такі *завдання*:

- дослідити економічну сутність державного підприємницького сектора і теоретичні основи управління ним;
- розглянути погляди представників різних економічних шкіл на роль державного сектора та форми її реалізації;
- охарактеризувати структуру, основні принципи формування державного сектора України;
- обґрунтувати вплив державного підприємницького сектора на функціонування економіки в умовах нестабільності;
- оцінити ефективність інституційно-правового механізму управління державним сектором як передумови зростання вітчизняної економіки;
- проаналізувати світовий досвід управління державним сектором задля стимулювання економічного зростання та можливості його впровадження в Україні;

– виявити напрями формування ефективної моделі функціонування державного сектора України.

Об’єкт дисертаційного дослідження — процеси впливу державного сектора на економічне зростання в неусталеній господарській системі України.

Предметом наукового аналізу є умови, чинники та механізми стимулювання економічного зростання через удосконалення системи організації й управління державними підприємствами в Україні.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених із питань управління, державної власності, державного регулювання, приватизації, корпоративних прав тощо.

Під час розв’язання визначених завдань використовувалися методи: системного й еволюційного аналізу – для характеристики процесу розвитку державного сектора у ХІХ – ХХІ ст.; структурно-функціонального аналізу – для обґрунтування функціональної диференціації структури державного сектора, порівняльного аналізу – в контексті визначення переваг та недоліків державного і приватного секторів, статистичного аналізу – для проведення діагностики стану сучасних держпідприємств.

Інформаційна база дослідження: законодавчі й нормативно-правові акти; статистичні матеріали Державної служби статистики України; звітні дані Міністерства фінансів України й Національного банку України; законодавчі й нормативні акти, що регулюють фінансовий механізм державних запозичень України; економічні звіти науково-дослідних центрів; рекомендації міжнародних експертів з питань макроекономічного розвитку країни; офіційні публікації Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Організації економічного співробітництва і розвитку й інших міжнародних організацій. Широко використано праці вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, рекомендації міжнародних експертів, довідкова, періодична література тощо.

Наукова новизна отриманих результатів пов’язана із підходом до вирішення проблеми загалом і зі змістом положень та висновків, сформульованих у дисертації.

Отримано нові наукові результати, які в сукупності розв’язують важливе наукове завдання, – розроблення науково-методичних засад макроекономічного аналізу впливу державного сектора на економічне зростання в неусталеній господарській системі. Найсуттєвіші теоретичні й практичні результати, котрі характеризують новизну розвідки й особистий внесок автора, такі:

уперше:

– на рівні дисертаційного дослідження з позиції теорії воєнного кейнсіанства проаналізовано стан і динаміку інституту державного підприємницького сектора в Україні в умовах нестабільності й воєнних дій, що дало змогу виявити інноваційно-інвестиційні чинники, які стабілізують вітчизняну економіку та забезпечать економічне зростання;

удосконалено:

- методологію дослідження механізму тінізації державного сектора економіки та класифікацію її чинників;

- методологічні підходи стосовно визначення місця державного сектора в забезпеченні економічної рівноваги трансформаційної економіки. Виокремлено низку чинників, що визначально впливають на ефективність і конкурентоспроможність державного сектора – інноваційно-інвестиційні, інтелектуально-кадрові, протидія корупції і детінізація, ступінь державної підтримки;

- поняттєво-категоріальний апарат, зокрема уточнено поняття "державний сектор економіки", "державний підприємницький сектор", обґрунтовано взаємозв'язок і відмінність цього поняття з поняттями "державна власність" і "державне управління". Державний сектор розглянуто як сукупність економічних об'єктів, сформованих на основі або за участю державної власності, щодо котрих можливе здійснення управління суб'єктами державної та місцевої влади задля збалансованого розвитку вітчизняної економіки;

набули подальшого розвитку:

- напрями підвищення ефективності інституційно-правового механізму управління державним сектором як передумови зростання вітчизняної економіки;

- напрями економіко-інституційного удосконалення процесу управління державними підприємствами в умовах військово-економічної нестабільності;

- пропозиції стосовно поліпшення організаційної та функціональної структури управління державними підприємствами на засадах вивченого світового досвіду управління цим сектором економіки;

- дослідження процесів сучасної приватизації державного сектора, що допомогло сформуванню неоприватизаційну модель на основі параметрів рентабельності, фаховості менеджменту, соціальних наслідків, перешкод, ризиків;

- обґрунтування ролі військово-промислового комплексу як визначального акумулятора інноваційно-інтелектуального потенціалу, здатного забезпечити економічне зростання в умовах нестабільності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертаційній роботі ідеї, методологічні підходи, пропозиції, отримані наукові результати і висновки можуть використовуватися з метою підготовки аналітичних документів підприємств державного сектора економіки, спрямованих на розв'язання проблем їх соціально-економічного розвитку.

Результати наукового дослідження використовувалися в господарсько-управлінській діяльності ПАТ "Укрзалізниця" Регіональна філія "Львівська залізниця", довідка № Н-10/1934, де автором запропоновано концептуальні основи формування персоналу державного підприємства, мотивації праці, які, на відміну від існуючих, ураховують елементи детінізації та ефективного використання наявного потенціалу.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідались та отримали схвальні відгуки на щорічних наукових конференціях викладачів і аспірантів економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Пропозиції автора стосовно аналізу впливу державного сектора на економічне зростання доповідались на Міжнародній науково-практичній конференції «Глобальні аспекти світового господарства та міжнародних відносин в умовах нестабільності економіки» (Akademia Polonia w Czestochowie (Польща), 31 березня – 1 квітня 2016 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції “Філософсько-психологічні аспекти духовності: довіра як основа змін в економіці та суспільстві” (м. Львів, 19 лютого 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Філософсько-психологічні аспекти духовності: Соціально-економічні трансформації та відродження національної гідності» (м. Львів, 20 квітня 2015 р.); IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансове забезпечення діяльності суб’єктів господарювання», (м. Кременчук, 18-20 лютого 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Наукова робота молоді – ефективна освіта, сильне суспільство» (на базі Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету, 22 березня 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Перспективи розвитку економіки в контексті євроінтеграційних процесів» (м. Одеса, 27-28 травня 2016 р.; XXI Міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (м. Львів, 15-16 травня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених “Сучасні міжнародні економічні відносини” (м. Київ, 27-28 травня 2016 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 6,15 др. арк: із них – 8 статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 4,55 друк. арк., у тому числі 3 у співавторстві (особисто автору належить 5,65 др. арк.), з них одна стаття в іноземному виданні (0,72 друк. арк.) та 8 тез доповідей (1,6 друк. арк.).

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Робота містить 10 таблиць, 11 рисунків і схем, 1 додаток Основний зміст роботи викладено на 188 сторінках тексту. Список опрацьованої літератури налічує 291 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, сформульовано об’єкт і предмет дослідження, визначено наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, відображено апробацію результатів дослідження.

У *першому розділі* дисертації “*Теоретико-методологічні засади аналізу впливу державного сектора на економічне зростання*” розкрито суть, функції й тенденції розвитку державного підприємництва, його роль у економічному

зростанні національної економіки, а також з'ясовано методологічний і економічний інструментарій дослідження державного підприємницького сектора в економіці України.

У дослідженні автор дотримується того, що державний сектор є вагомим інструментом соціально-економічної політики. Дисертант розмежовує поняття “державний сектор економіки”, “державний підприємницький сектор економіки”. Детальний аналіз зазначених понять дає змогу дійти висновку: державний сектор економіки – це сфера діяльності, яка охоплює державні установи, державні банки, фінанси, підприємства, створені для виробництва соціально значущих благ і усунення слабих ринку, а державний підприємницький сектор охоплює державні підприємства – унітарні, корпоративні, асоційовані, що створені для виконання державних підприємницьких функцій. Критеріями його функціонування є виробнича діяльність, спрямована на економічну ефективність (прибутковість), через яку опосередковано реалізуються соціальна, екологічна, розподільна та національно-безпекова ефективність (рис. 1).

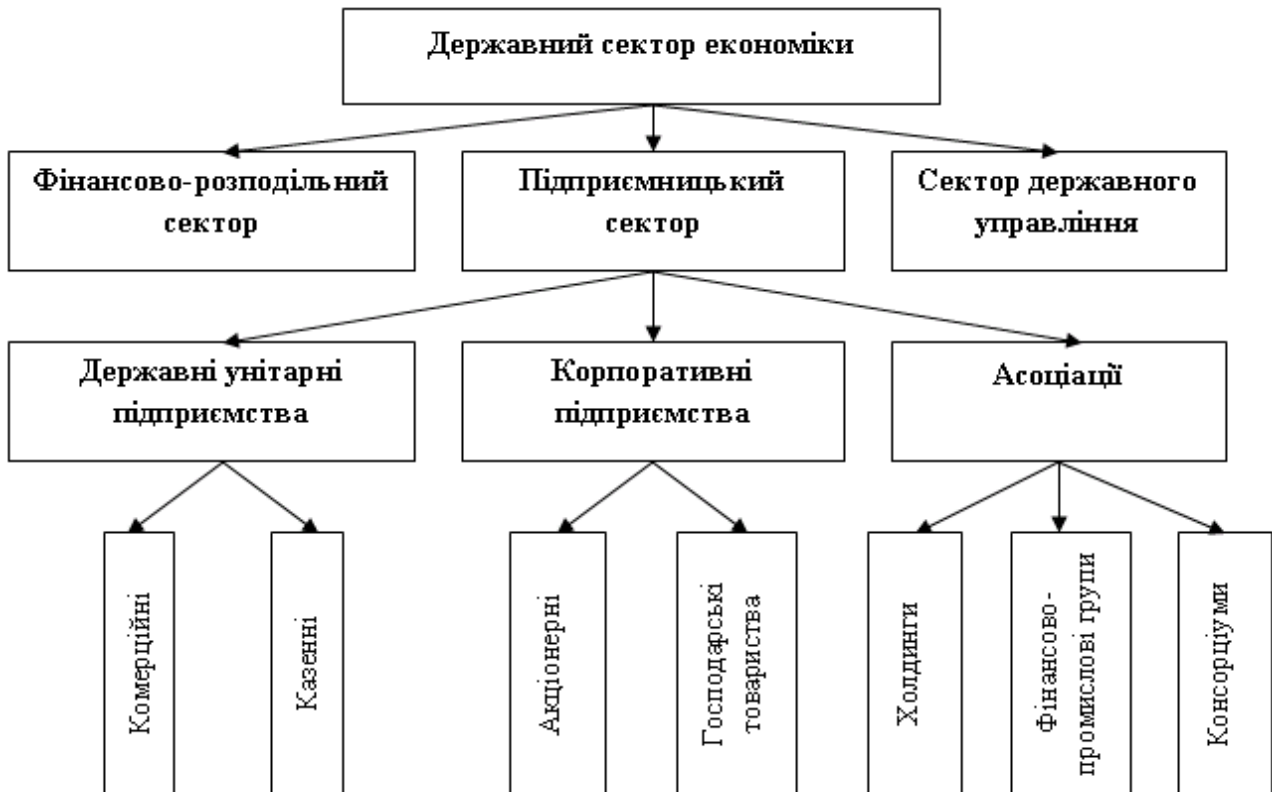


Рис.1. Структура державного сектора економіки України

Джерело: складено автором.

Державне підприємництво в ринкових умовах, на думку автора, – це ініціативна підприємлива економічна діяльність, яка здійснюється не під егідою державної влади, а в межах чинного законодавства, що захищає інтереси усіх, в тому числі стратегічні інтереси держави. У роботі зазначено: квінтесенцією державного підприємництва є пошук і втілення у життя господарської підприємливості, забезпечення мобільності капіталу (у вигляді інвестицій, інновацій), підприємницькі ідеї та змагальність робочої сили.

Дослідження ролі державного підприємницького сектора здійснено на основі виконуваних ним функцій і ґрунтується на використанні певних методологічних передумов. По-перше, визначені місця державного підприємницького сектора у системі відносин власності. По-друге – необхідності дослідження державного сектора в процесі динаміки. По-третє, виявленні джерел інформації, які характеризують середовище державного сектора. По-четверте, аргументації необхідності управління державним сектором на основі певних інституційних принципів. Урахування цих методологічних застережень дало змогу автору вийти на показники результативності й ефективності названого сектора.

У дисертації показано, що державний підприємницький сектор економіки України – це переважно великі монополізовані підприємства – ДП “Укрзалізниця”, ДП “Укрспирт”, ДППЗ “Укрпошта”, підприємства “Укроборонпрому” та ін. Вони спроможні формувати і застосовувати стратегію розвитку на тривалий період у глобальному економічному середовищі, дбаючи як про власні (як суб'єкти підприємницької діяльності) інтереси, так – інтереси держави. Державні підприємства мають винятково важливе значення для національної безпеки і суверенітету країни. Акцентовано, що зменшення частки державного сектора в Україні до критично небезпечної межі індукує загрозові процеси і становить загрози державності.

Чільне місце у цьому розділі посідає дискусія з приводу того, який сектор виробництва ефективніший – державний чи приватний. Відповіді ґрунтуються на методологічних підходах і здійснюються у процесі розв'язання питань – реалізація інтересів та розподіл ресурсів. Здійснені дослідження засвідчують, що збитковість державних підприємств спричинена не формою власності. Причина в іншому: в усі роки незалежної Української держави поведінка монополістичних підприємств була позбавлена логіки підприємницької діяльності. Чиновники розпоряджалися державною власністю як своєю. Усі корупційні справи на державних підприємствах відбувалися за безпосередньої підтримки державних структур.

У розділі зазначено, що в Україні вплив державного підприємницького сектора на економічне зростання залежить передусім від якості інститутів. За умов захищеності прав власності, ефективної судової системи і підзвітності держави громадянському суспільству ресурси державних підприємств сприятимуть економічному зростанню. За слабких інститутів влади чиновники мають змогу привласнювати державні кошти через різні корупційні схеми. У зв'язку з цим, вони не зацікавлені у зміцненні й розвитку інституційного середовища.

Використання інструментарію макроекономічного аналізу дало дисертантові змогу дійти висновку: державний підприємницький сектор становить вагому та невід'ємну частину вітчизняної економіки і здатний відігравати значну роль у зростанні її потенціалу. Необхідність збереження державного сектора та підтримання його оптимальних розмірів зумовлюється функціями, які він виконує, – економічною, соціальною, екологічною, інвестиційно-інноваційною, національно-безпековою, розподільною. Значення

державного сектора в умовах глобалізації зростає, а його функції модифікуються у процесі становлення постіндустріального суспільства. Ці зміни потребують нової структуризації державного сектора і трансформації уявлень про суспільний добробут.

Оптимальне співвідношення між державним і приватним секторами є одним із найважливіших питань сучасної економіки. Проведений аналіз засвідчує, що коли державний сектор недостатній, його фізичних можливостей не вистачає на базову безпеку та захист прав власності. Це негативно позначається на інвестиційному кліматі й відповідно – на економічному зростанні. Американський економіст Річард Армей концепцію оптимального розміру державного сектора зобразив графічно у вигляді перевернутої латинської літери U (рис. 2.).



Рис.2. Крива Армея – взаємозв'язок між рівнем перерозподілу ВВП через державний бюджет і економічним зростанням

Джерело: The Path to Sustainable Growth: Lessons from Twenty Years of Growth Differentials in Europe [Electronic resource]. – Way of access: http://workforall.net/sustainable_growth_part_1.doc

Згідно з цією теорією недостатня величина державного сектора асоціюється з низьким рівнем добробуту та низькими темпами економічного зростання. При цьому не створюється достатньо стимулів для інвестицій і заощаджень, бо існує високий ризик експропріації власності. Якщо розмір державного сектора надмірний, тоді всі економічні рішення ухвалюють державні інститути. За таких умов пригнічується дух підприємництва й мотивація до праці, неефективно використовуються ресурси, падає продуктивність інвестицій і знижуються темпи економічного зростання.

Другий розділ “Макроекономічна оцінка впливу державного сектора на економічне зростання України” присвячений аналізу місця державного сектора

у зростанні вітчизняної економіки. В роботі акцентовано на значному ресурсному потенціалі державного сектора економіки, зокрема природоресурсному, енергоресурсному й експортному. Автор звертає увагу на погіршення кількісного та якісного стану потенціалу державного сектора у зв'язку із переходом воєнного конфлікту на Сході України у затяжну стадію, негативні впливи якого виявилися сильнішими, ніж очікувалося. Однак з весни 2016 р. в економіці України простежуються певні позитивні процеси: стабілізація курсу гривні, зваженіша фіскальна та монетарна політики, повільне відновлення економічного зростання.

Проведений в роботі аналіз охоплює 100 найбільших підприємств державної форми власності (“портфель”), на які наприкінці 2014 р. сумарно припадало 82% сукупних активів та приблизно 80% сукупних чистих доходів. На початок 2014 р. 33,9% чистих доходів “портфеля” припадало на нафтогазову галузь, 30,3% – на сферу транспорту.

Зазначено, що середньооблікова чисельність працівників державних підприємств на початок 2014 р. становила понад 1,3 млн осіб, зокрема 71,8 % або 924 тис. із них працювали на підприємствах, які увійшли до “портфеля”. Простежується тенденція до скорочення чисельності працівників усіх підприємств державного сектора. У 2014 р., порівняно з 2013 р., чисельність працівників знизилась майже у всіх галузях на 20,2 тис. осіб, або в середньому на 2,2%. Така тенденція вказує на недопустимість непередуманої приватизації усіх державних монополій з огляду на непередбачувані негативні соціальні наслідки.

У розділі констатовано, що на середину 2014 р. агрегований чистий дохід “портфеля” становив 152,9 млрд грн. Простежується зростання чистих доходів підприємств усіх галузей державного сектора, окрім нафтогазового. Найвищі прирости чистого доходу (1,8 млрд грн) були у ДП “Адміністрація морських портів”, а ДП “Державна продовольча зернова корпорація України” за 9 місяців 2014 р. реалізувала продукції на 4,1 млрд грн, що у 2,5 рази більше, ніж за 9 місяців 2013 р.

Значну частину цього розділу відведено дослідженню впливу масштабів державного сектора на темпи економічного зростання. Порівняльний аналіз засвідчує: в країнах із порівняно високим рівнем економічного розвитку і відповідно близьких до їх природного ВВП темпи зростання можуть виявитись нижчими, ніж у менш розвинутих країнах. Більшість економістів вважають, що розмір державного сектора не має перевищувати 40%. За результатами проведеного регресійного аналізу було встановлено: оптимальна частка державного сектора у ВВП – 37%. ВВП узятий як просте середнє з діапазону 35,4% – 38,3% і визначений за різних специфікацій регресійної моделі (табл. 1).

Дотримуючись гіпотези, що надмірний рівень перерозподілу ВВП через бюджет має наслідком повільніші темпи зростання економіки, відхилення від середнього оптимального рівня видатків, дорівнює видаткам станом на 2014 р. (45,4% від ВВП); за теоретичним розрахунком воно могло сповільнювати середньорічне зростання реального ВВП на 2,9 п.п. “з довірчим інтервалом 2,3 – 3,3 п.п, а відхилення від середнього рівня видатків за 2010 – 2014 рр. (47% від

ВВП) – на 4,2 п.п. (з довірчим інтервалом 3,9 – 5,6 п.п. Зміна специфікації моделі – введення різних незалежних змінних незначно впливають на рівень оптимального розміру державного сектора і добре співвідносяться як з результатами аналогічного аналізу для європейських країн, отриманих на базі якісних панельних даних, так і з очікуваним негативним впливом низької інституційної спроможності (за високих державних видатків) на економічне зростання.

Таблиця 1

Результати регресійного аналізу

Специфікація моделі	1	2	3	4	5	6	7
Константа	-63,02** (24,30)	-59,16** (21,08)	-59,56*** (10,64)	-41,26* (19,78)	-48,20*** (15,16)	-84,92*** (21,02)	-62,57*** (13,04)
Державні видатки/ВВП	383,72** (142,07)	347,02** (122,35)	319,03*** (60,99)	264,56** (109,74)	271,55*** (83,31)	474,79*** (111,69)	326,99*** (75,98)
(Державні видатки /ВВП) ²	-534,80** (195,36)	-461,29** (163,69)	-415,18*** (80,67)	-373,83** (142,29)	-374,47*** (111,66)	-627,09*** (143,40)	-426,42*** (103,61)
Криза (даммі)		-13,71*** (2,69)	-7,32*** (1,19)	-9,11** (3,04)		-7,05*** (2,00)	
Кількість спостережень	18	18	18	18	18	18	18
R-квадрат	0,244197	0,65728	0,858415	0,773694	0,824397	0,885933	0,78258
F-статистика	3,795896	10,01503	326,5504	22,68 6	28,236 7	25,2419 3	26,75188
DW-статистика	1,572878	1,066332	2,09104	1,24234	1,979718	1,932264	2,185962
Максимум кривої	35,9%	37,6%	38,4%	35,4%	36,3%	37,9%	38,3%

Примітки: залежна змінна у всіх специфікаціях моделі – реальна зміна ВВП України; *** (** та *) – статистично значущі коефіцієнти на рівні 1% (5% і 10%). У дужках подано стандартні відхилення.

Дисертант обґрунтовує тезу, що економічна доктрина стабілізації й економічного зростання в Україні має поєднувати як ліберально ринкові, так і кейнсіанські заходи регулювання. Однак в умовах воєнних дій на Сході України, анексії Росією частини території України все ж таки має посилюватися роль держави та її підприємницького сектора. Відтак автор аналізує одну із маловивчених частин теорії Дж. Кейнса – теорію воєнного кейнсіанства. Це дало змогу дисертантові дійти висновку, що зростання оборонного комплексу в економіці України, пов'язане з появою попиту на продукцію ВПК, може стати дієвим чинником і каталізатором її промислово-інноваційного розвитку. Практика засвідчує: у ВПК розвинутих країн накопичуються найновіші досягнення НТП, формується інтелектуально-інноваційний потенціал, використовується висококваліфікована робоча сила.

Нестабільність на Сході України спонукає владу взяти курс на розвиток вітчизняного ВПК і забезпечення його необхідною підтримкою. Необхідно реально утверджувати політику протекціонізму й економічного націоналізму. Її варіантом, на думку автора, мають стати:

- збільшення державних видатків на фінансування і підтримку високотехнологічних підприємств;
- стимулювання ВПК через механізм надання короткострокових кредитів для поповнення обігових коштів;
- залучення до виробництва військової продукції малих і середніх венчурних приватних підприємств.

Здійснений дисертантом аналіз функціонування державного підприємницького сектора в умовах кризи і нестабільності дав змогу виокремити низку чинників, які визначально впливають на його ефективність і конкурентоспроможність – використання інновацій, залучення інвестицій, рівень інтелектуального потенціалу, протидія корупції і детінізація, ступінь державної підтримки.

Ефективність державних підприємств автор розглядає в контексті сучасної неоприватизації, задекларованої на урядовому рівні. Аналізуючи сучасну Державну програму приватизації, він доходить висновку, що вона може бути ефективною лише тоді, коли відповідатиме на питання про межу оптимальної величини державного сектора, підприємств, які потрапляють під приватизацію (лише збиткові чи високорентабельні), соціально-інституційні наслідки приватизації та її вплив на багатотисячні колективи працівників; напрями використання коштів від приватизації. Дисертант аналізує можливі наслідки означеної приватизації в умовах війни і наголошує про необхідність збереження стратегічних державних підприємств у власності держави.

Великі державні підприємства мають стати локомотивом для виходу із нестабільної економічної ситуації, в якій перебуває Україна з 2014 р. Обмежувальними чинниками, що гальмують розвиток державних промислових підприємств, на думку автора, є велике фізичне і моральне зношення основних засобів і низький рівень впровадження інновацій. Так, рівень зношення основних засобів зріс з 74,9% у 2010 р. до 83,5% у 2014 р., а частка інноваційної продукції скоротилась за цей період з 3,8% до 2,5%. У розділі проаналізовано причини, які зумовлюють ці процеси. Як стверджує автор, обмаль інноваційних підприємств у структурі державного підприємництва (за винятком великих стратегічних, зайнятих у сфері ВПК) пояснюється не відсутністю фахівців (науковців), здатних створювати інноваційний продукт, а нестачею у них адекватної системи мотивації. Логіка їхньої поведінки проста: для чого себе переобтяжувати інноваційними розробками, коли можна і без них, застосовуючи корупційні схеми, отримувати високі тіньові доходи. Особливу увагу в роботі звернено на роль ВПК в інноваційному оновленні сучасної державної промисловості.

Серед економічних чинників, котрі формують оптимальні параметри економічного зростання в Україні, особливе місце належить детінізації економіки та подоланню корупції на державних монополізованих

підприємствах. Відтак автор звертає увагу на існуючі форми тіньової економіки в державному секторі: продаж продукції держпідприємствами за заниженими цінами; існування посередницьких фірм – “прокладок”, передоплати за товари і послуги приватним фірмам, котрі перебувають на межі банкрутства; переданні державного майна в оренду за заниженими цінами; занижені ставки на грошові кошти держпідприємств, котрі зберігаються у комерційних банках. На думку автора, наслідком всеохоплюючої корупції стало формування непривабливого інвестиційного іміджу України, утвердження правового нігілізму та впевненості чиновників у безкарності.

Аналізуючи інструменти інвестиційної політики, дисертант звертає увагу на необхідність діалогу між приватним і державним бізнесом, виокремлюючи при цьому такі форми партнерства як контракти “нового покоління”, контракти “живого циклу”, довготермінові партнерські угоди.

У дисертації дано оцінку ефективності інституційно-правового механізму управління державним сектором як передумови зростання вітчизняної економіки. Йдеться про перетворення галузевої структури управління державним сектором на функціональну, утвердження фінансово-промислових груп, холдингів, посилення контрольних функцій держави у вигляді власника. Автор акцентує, що на перших етапах ринкових реформ було сформовано еkleктичну інституційну структуру управління вітчизняною економікою: одна частина успадкована від адміністративної економіки, інша запозичена з інститутів, які ефективно функціонують у розвинутих країнах. Унаслідок цього виникли “інституційні пастки” у формі рейдерства, тіньової приватизації, корупції, а в соціальній сфері – псевдоосвіти і псевдокультури.

Аналіз ефективності управління державним сектором здійснено на макрота мікрорівнях. Звернуто увагу на проблеми і недоліки управління державними підприємствами на макрорівні, зокрема на суперечливість нормативно-правового забезпечення цього процесу. Підвищення рівня ефективності управління державним підприємницьким сектором на мікрорівні дисертант розглядає через розв’язання таких завдань:

- формування моральних якостей тих, хто зайнятий в цьому секторі;
- підвищення фахової компетенції управлінців;
- створення системи мотивації та стимулювання, адекватних вимогам часу.

Особливу увагу дисертант звертає на мотивацію управлінців державного сектора. Цей чинник, на думку автора, є визначальним для підвищення ефективності функціонування державного сектора.

Третій розділ “Перспективи оптимізації впливу державного сектора на зростання економіки України” присвячений побудові ефективної моделі функціонування державного сектора. З огляду на складність розробки економіко-математичної моделі унаслідок тінізації економічних процесів у цьому секторі, недостатності й закритості інформації та статистичних даних, автор запропонував концептуальну модель державного підприємницького сектора, що ґрунтується на системоутворювальних чинниках його розвитку (рис. 4).

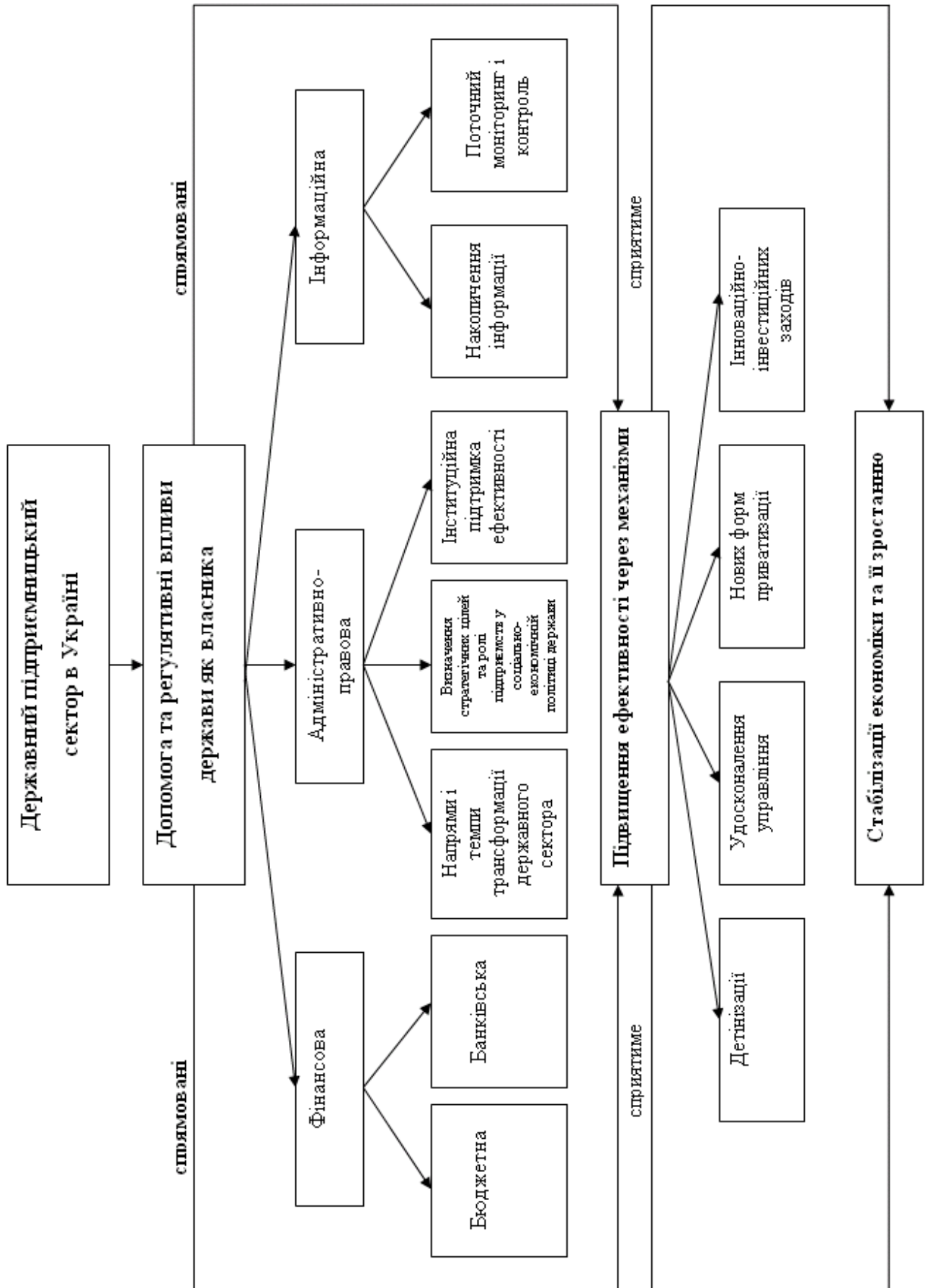


Рис.4. Концептуальна модель функціонування державного підприємницького сектора в Україні
Джерело: складено автором.

Центральне місце у цій моделі посідає опіка й допомога. Це не означає безгосподарність і збитковість підприємств державного сектора, а навпаки – ретельний та неупереджений аналіз результатів господарської діяльності, виявлення причин і покарання винуватців.

Дисертаційне дослідження засвідчило, що допомоги потребують передусім стратегічно важливі для національної безпеки та життєдіяльності держави підприємства сфери ВПК. Дисертант обґрунтовує тезу: одним із напрямів удосконалення інституційного механізму функціонування державного сектора є державне замовлення, яке становить важливий інструмент впливу на економічне становище підприємств державної форми власності. Тому необхідно за інших рівних умов, під час укладання контракту, віддавати перевагу підприємствам саме цієї форми власності. Однак існує застереження: державне замовлення не можна абсолютизувати з огляду на те, що підприємства державного сектора можуть виявитися поза конкуренцією; його варто поширювати або на таку продукцію, випуск якої має здійснювати лише державний сектор, або на ту, виробництво котрої він змушений здійснювати унаслідок відмови недержавних підприємств від її виробництва.

Вагомою складовою цього розділу є дослідження механізму формування досконалої моделі управління держпідприємствами. Основними напрямками реформування системи управління держпідприємств має стати чіткість цілей і прозорість, відокремлення функцій держави як власника та регулятора, а також поділ комерційних та некомерційних цілей.

Вибудовуючи ефективний механізм функціонування державного сектора, варто скористатись досвідом розвинутих країн. Автор аналізує три основні моделі зарубіжного корпоративного управління – децентралізовану, подвійну і централізовану – з огляду на можливість їх впровадження в Україні. Цей аналіз дав змогу дисертантові дійти висновку про доцільність використання централізованої моделі. Вона дає змогу забезпечити ефективне корпоративне управління, чітко розмежовує його функції. Цю модель з успіхом застосовують в Норвегії, Данії, Швеції, Нідерландах, Польщі. Велика Британія та Франція теж переходять на неї.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дисертація містить постановку, теоретичне узагальнення і нове вирішення важливої наукової проблеми – формування високоефективного механізму управління державним підприємницьким сектором в умовах нестабільності та воєнних дій задля прискорення зростання вітчизняної економіки. Здійснене дослідження дало змогу дійти таких висновків:

1. Держава – повноправний суб'єкт підприємницької діяльності у ринковому середовищі. Критеріями організації підприємництва є економічні (прибутковість підприємства), через які досягається соціальний, екологічний та національно-безпековий ефекти. У ринкових умовах державне підприємництво становить ініціативну підприємливу діяльність у різних сферах і сегментах національної економіки, що відбувається не під егідою державної влади, а в

межах чинного законодавства, яке захищає правила поведінки й інтереси всіх суб'єктів господарювання.

2. Є підстави для виокремлення восьми інститутів державної економічної влади: державного сектора економіки на основі державної власності; державного регулювання економіки; державного контролю, у тому числі за недержавним сектором; соціальної сфери, що знаходиться в державному секторі; державного бюджету, муніципальної влади; зовнішньоекономічної діяльності держави та митного контролю; політичної влади. Аналіз функціонування цих інститутів доводить, що найактуальніша є проблема економічної влади. Кожний державний інститут економічної влади діє в межах своїх повноважень, але всі вони взаємодіють і доповнюють один одного.

3. В Україні в умовах нестабільності й війни роль державного сектора зростає; пріоритетним напрямом діяльності держави стає обороноздатність країни. Держава повинна брати на себе більшу відповідальність за пряму організацію інвестицій. Зростання вагомості значення оборонної продукції пов'язане із появою попиту на продукцію ВПК, що може стати дієвим чинником, каталізатором її промислово-економічного розвитку. Світова практика засвідчує: у ВПК розвинутих країн накопичуються найновіші досягнення НТП, формується інтелектуально-інноваційний потенціал і використовується висококваліфікована робоча сила.

4. Вихід із нестабільної економічної ситуації й економічне зростання потребують високоефективного виробничого потенціалу. Україна має потужний промислово-інтелектуальний потенціал, який, однак, необхідно оновлювати. Індустріалізація економіки на модерній економічній основі – зміст українського національного розвитку. Обмаль інноваційних підприємств (за винятком стратегічних) пояснюється переважно відсутністю адекватної системи мотивації працівників і науковців.

5. Оптимізація величини державного підприємницького сектора, що здійснюється через сучасну неоприватизацію, буде ефективною лише за умови врахування перешкод і ризиків, які можуть виникнути, зокрема механізмів використання коштів, отриманих від приватизації, аналізу результатів приватизації – хто нею скористається і чи не призведе це до поглибленого майнового розшарування, та соціальної напруженості.

6. Трансформація інституту управління державним сектором має спрямовуватися на відновлення керованості цим сектором, посилення ролі держави як власника, підвищення ефективності управління державними корпоративними правами. На основі державних підприємств доцільно створити вертикально-інтегровані компанії зі замкнутим циклом – від проектування до виробництва кінцевої продукції та її реалізації. Галузеві міністерства повинні реалізувати державну політику, а не здійснювати оперативне керівництво державним сектором. Центрами мають стати холдингові компанії або компанії з управління активами. Формування інституційної правової бази допоможе ліквідувати десятки різних інспекцій, дозволів, ліцензій і сертифікатів, головною метою яких є корупція і паразитування на державній власності.

7. Virіzavimo p'ять osnovnih aspektiv, kotri povinni regulovati proces pidvishchennia efektyvnosti funkcionuvannia derzhavnih pidpriemstv:

- postanovka chitkikh, zrozumilikh cilей, iй prozoriyst';
- podil komerchiiynih ta nekomerchiiynih operatsiiy u bukhgalter'skikh dokumentakh dlia prozoriysti iй sproshchennia finantsovoho analizu;
- neukhylne dotrimannia principiv viokremлення funktsii vlasnosti ta reguluvannia;
- vidkrytyi dostup do informatsii pro diialnist' derzhavnih pidpriemstv;
- antikoruptsiyni zakhodi, spriamovani na virobлення pozitivnoho investitsiynoho klimatu.

8. Udoshkonalennia mekhanizmu upravlinnia v derzhavnomu sektori dochilno vidshukuvuvati u ploshchyni rozv'язannia takikh zavdann':

- formuvannia moralnykh yakostey osib, zaiyniatykh u derzhavnomu pidpriemnytstvi ta likvidatsiia koruptsiynoi vertikali upravlinnia;
- pidvishchennia fakhovoi kompetentnosti upravlinniv;
- stvorennia adekvatnoi systemi motyvatsii ta stimuluвання z vikorystanniam ekonomichnykh i admistrativnykh instrumentiv.

9. Vysoka kompetentnist', vidpovidalnist' personalu na derzhavnih pidpriemstvakh maе gruntuватися na vysokomu rivni doviri. Vidnosini doviri u systemi derzhavnoho upravlinnia možna zasnuvati cherez utverzhennia stabilnykh i ratsionalnykh form povedinky kozhnoho sub'ekta. Zrostanttia doviri do derzhavnoho pidpriemnyt'skoho sektora spriyatime deentralizatsii. Vona daсть zmoгу viyaviti novi idei, pidkhodi do organizatsii suspiyno-ekonomichnoho zittia i upravlinniv, yakі zdatti ci idei realizuvati.

10. Zrostanttia roli derzhavnoho sektora u period nestabilnosti maе zdiiysnuватися cherez mekhanizmi:

- optimalnoi privatizatsii zi zbereženiam u derzhavnomu sektori vaгоmoi chastki strategichno vazhlyvykh pidpriemstv;
- zrostanttia roli derzhamovlennia;
- poverнення u derzhavnu vlasnist' tikh pidpriemstv, kotri ne vikonali privatizatsiynih investitsiynih zobov'язan';
- zasnuвання derzhavnykh holdingovykh kompanii, sho ob'ednuvut vid 20 do 100 naybilshykh derzhpidpriemstv.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ***Публікації у зарубіжних виданнях, що індексуються наукометричними базами даних:***

1. Ярема О.Р. Оцінка ефективності управління державним сектором / О.Р. Ярема // Глобальні аспекти світового господарства та міжнародних відносин в умовах нестабільності. – 2016. – Ченстохово – С. 212-221.

У наукових фахових виданнях:

2. Бакаєв Л.О., Ярема О.Р. Міжнародне співставлення розміру державного сектору економіки країн ОЕСР / О. Р. Ярема // Збірник наукових праць ДЕУТ. – Серія «Економіка і управління». – 2016р. – Вип. 36. – С. 169-174.
3. Князь С.В., Байдала Н.М., Ярема О.Р. Регулювання системи розвитку експортного потенціалу державних підприємств / О. Р. Ярема // Бізнес навігатор. – 2014 р. – №2(34). – С. 176-183.
4. Майовець Є.Й., Ярема О.Р. Мілітаризація економіки як чинник економічного зростання в Україні / О. Р. Ярема // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015 р. – Вип. 25(3). – С. 199-206.
5. Ярема О.Р. Монополізований державний сектор у системі національної економіки. / О. Р. Ярема // Глобальні та національні проблеми економіки України / Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського. – 2016 р. – Вип. № 9. – С. 220-224.
6. Ярема О.Р. Конкурентоспроможність державних підприємств в ринковій економіці України. / О. Р. Ярема // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – №6. – С. 178 – 183.
7. Ярема О.Р. Неформальні інституційні чинники цивілізаційного розвитку України. Міжнародні економічні відносини та світове господарство / О. Р. Ярема // Науковий вісник УЖНУ. – 2016. – Вип. 6, ч. 3. – С. 168-171.
8. Ярема О.Р. Неоприватизація в Україні: уроки, загрози, перспективи / О. Р. Ярема // Регіональна економіка та управління.– 2016. – Вип. 2(9). – С. 153-157.

Опубліковані праці апробаційного характеру

Тези доповідей у збірниках матеріалів наукових заходів:

9. Ярема О.Р. Макроекономічні чинники економічного зростання в Україні / О. Р. Ярема // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України. – Львів – 17 травня 2014 р. – С. 295-297.
10. Ярема О.Р. Теоретичні аспекти дослідження соціально-економічного розвитку України / О. Р. Ярема // Філософсько-психологічні аспекти духовності: соціально-економічні трансформації та відродження національної гідності. – Львів – 20 квітня 2015 р. – С. 233-235.
11. Ярема О.Р. Дослідження інституційної довіри в Україні в контексті соціальної згуртованості суспільства / О. Р. Ярема // Філософсько-психологічні аспекти духовності: довіра як основа змін в економіці та суспільстві II Всеукраїнська науково-практична конференція. – Львів – 19 лютого 2016 р. – С.344-347.
12. Ярема О.Р. Тінізація державного сектору аграрної економіки: форми та шляхи легалізації / О. Р. Ярема // IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання»; м. Кременчук / Кременчуцький університет ім. М. Остроградського 18-20 лютого 2016 р. – Кременчук: [б. в.], 2016. – С.150-153.
13. Ярема О.Р. Дослідження факторів економічного зростання в умовах нестабільності, збройних конфліктів, або війни / О. Р. Ярема // Всеукраїнська

науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Наукова робота молоді – ефективна освіта, сильне суспільство» 22 березня 2016 р. на базі Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету, Х:[б. в.], 2016. – С. 256-259.

14. Ярема О.Р. Вплив державного сектору на зростання національної економіки / О. Р. Ярема // Інноваційний розвиток економіки: вітчизняна та світова практика, м. Львів 20-21 трав. 2016 р. – Л. :[б. в.], 2016. – С. 9-14.

15. Ярема О.Р. Принципи управління державною власністю в трансформаційній економіці України / О. Р. Ярема // Сучасні міжнародні економічні відносини: Міжнародна науково-практична конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених м. Київ 27-28 трав. 2016 р. – К. :[б. в.], 2016. С. 23-25.

16. Ярема О.Р. Аналіз соціально-економічних функцій державного сектору / О. Р. Ярема // Всеукраїнська науково-практична конференція “Перспективи розвитку економіки в контексті євроінтеграційних процесів”, м. Одеса, – 27-28 трав. 2016 р. – О. :[б. в.], 2016. – С. 88-90.

АНОТАЦІЯ

Ярема О.Р. Макроекономічний аналіз впливу державного сектора на економічне зростання в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки – Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2016.

Досліджено теоретико-методологічні проблеми формування високоефективного державного підприємництва в Україні. Простежено роль державного підприємницького сектора в умовах нестабільності й воєнної інтервенції на Сході України. Розглянуто поняттєво-категоріальний апарат та методологію дослідження державного підприємництва. Проаналізовано потенціал державного підприємництва та обмежувальні чинники його розвитку. Запропоновано авторську концептуальну модель функціонування державного підприємницького сектора, що ґрунтується на системоутворювальних чинниках його розвитку, центральне місце в якій посідає опіка і підтримка.

Виявлено зміни у формуванні ресурсного потенціалу державних підприємств, його кількісні та якісні показники і механізм ефективного використання. Розкрито причини тінізації державної економіки, її сучасні форми, запропоновано заходи з детінізації та новий механізм управління державним сектором в умовах нестабільності й кризових явищ.

Ключові слова: державний сектор економіки, державний підприємницький сектор економіки, ресурсний потенціал державних підприємств, військово-промисловий комплекс, монополізовані державні підприємства, економічне зростання, приватизація, ефективність державних підприємств, тіньова державна економіка.

АННОТАЦИЯ

Ярема О.Р. Макроэкономический анализ влияния государственного сектора на экономический рост в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.01 – экономическая теория и история экономической мысли. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко. Львов, 2016.

Исследуются теоретико-методологические проблемы формирования высокоэффективного государственного предпринимательства в Украине. Прослеживается роль государственного предпринимательского сектора в условиях нестабильности и вооруженного конфликта на Востоке Украины. Рассматриваются понятийно-категориальный аппарат и методология исследования государственного предпринимательства. Анализируются потенциал государственного предпринимательства и ограничительные факторы его развития. Предполагается авторская концептуальная модель функционирования государственного предпринимательского сектора, что основывается на системоформирующих факторах его развития, центральное место среди которых занимает опека и поддержка.

Выявляются изменения в формировании ресурсного потенциала государственных предприятий, количественные и качественные показатели и механизм эффективного их использования. Раскрываются основные причины теннизации государственной экономики, ее современные формы и разработаны мероприятия по детенизации. Предложен новый механизм управления государственным сектором в условиях нестабильности и кризисных явлений.

Ключевые слова: государственный сектор экономики, государственный предпринимательский сектор экономики, ресурсный потенциал государственных предприятий, военно-промышленный комплекс, монополизированные государственные предприятия, экономический рост, приватизация, эффективность государственных предприятий, теневая государственная экономика.

ANNOTATION

Yarema O. Macroeconomic Analysis of the Public Sector Impact on Economic Growth in Ukraine – Manuscript.

Dissertation for submission of the candidate of economic sciences degree in speciality 08.00.01 – economic theory and the history of economic thought – Ivan Franko Lviv National University. Lviv, 2016.

The dissertation is devoted to research of theoretical and methodological problems of effective public sector enterprises creating in Ukraine in the terms of market. The conceptual-categorical apparatus and methodology for the study of public enterprise were developed.

The public sector place in the structure of the national economy is designated as well as significance of public enterprises to the national security and defense of the country. It is analyzed in the research the role of the public business sector in terms of instability and military conflict in the East of Ukraine. The potential of the public sector and restrictive factors of its development were analyzed. The changes in forming public enterprises resource potential were discovered, its quantitative and qualitative indicators were analyzed as well as the way of its effective use.

Attention is paid to the deteriorating condition of quantitative and qualitative potential of the sector due to the escalation of military conflict in the east of Ukraine prolonged stage. Thesis that the doctrine of economic stability and economic growth must combine a market-liberal and Keynesian measures of regulation has been proved.

The attention has been paid to the fact that the role of the state and its business sector must grow in terms of military operations in the eastern Ukraine and the annexation of its territory.

The efficiency of public enterprises is examined in the context of modern neo-privatization. The positive and negative effects of modern neo-privatization were analyzed. The attention is paid to prevent reduction of the public sector in Ukraine to critical and dangerous borders, which can threaten the state existence. The conclusion has made that the large state-owned enterprises would have to become the locomotive leaving the unstable economic situation and ensure economic growth.

The thesis assesses the effectiveness of institutional and legal framework of public sector management. The causes of public sector economy shading and contemporary forms of shading were revealed and worked out the measures to its legalization. A special author's conceptual model of public enterprise sector, based on system-factors of its development, the central place in which take care and support were proposed. It is analyzed and used positive world experience of public business operating in the thesis.

Key words: public sector of economy, public entrepreneurial sector of the economy, resource potential of public enterprises, military-industrial complex, monopolized state enterprises, economic growth, privatization, efficiency of public enterprises, shadow public sector.

Підп. до друку 01.09.2016. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1.0. Наклад 100 прим. Зам. №417.

Видавничий центр Львівського національного університету
імені Івана Франка.

79000 м. Львів, вул. Д. Дорошенка, 41.